

Zedillo, on és el sots

L'ofensiva del president mexicà contra la guerrilla zapatista ha estat un èxit relatiu. No es pot dir el mateix, però, de la seva política, hipotecada pels préstecs internacionals.

Asfixiat per la crisi monetària i pressionat pels notables del partit i els influents consorcis financers, el president mexicà, Ernesto Zedillo, ha ordenat la captura de les localitats controlades des de fa un any per la guerrilla de l'Exèrcit Zapatista d'Alliberament Nacional (EZLN) a l'estat de Chiapas. Els insurgents, entre ells el mític sots-comandant Marcos, s'han retirat a la selva de Lacandona, després de deixar Guadalupe Tepeyac, sense oferir gaire resistència, a un exèrcit temut per la població civil.

"Cal restablir l'ordre i la seguretat", han contat que va dir el president Zedillo, poc abans de revelar "la veritable identitat" de Marcos. "Es diu Rafael Guillén", va assegurar un funcionari mentre retirava de sota la fotografia del sots-comandant amb passamuntanyes una imatge d'un jove d'aspecte aplicat i faccions burgeses.

El misteri sobre la identitat de Marcos, que ha alimentat desenes de cròniques i les teories més delirants sobre l'origen i el projecte dels zapatistes, no ha estat aclarit, de moment. Un misteri que ajuda a edificar el mite del bon rebel, instruït i desinteressat per la sort dels indígenes, que tant interessa els insurgents i l'oposició d'esquerres a Zedillo.

Si l'ofensiva ha estat un èxit, discutible, no es pot dir igual de la política de Zedillo des que va substituir Carlos Salinas de Gortari, el tecnòcrata doctorat a Harvard, el desembre de l'any passat. Des d'aleshores, el nou president no ha tingut ni un moment de pau: crisi monetària i enfonsament de la Borsa, desafiament dels zapatistes i derrota del Partit Revolucionari Institucional (PRI) a les eleccions de l'estat de Jalisco.

Segons alguns analistes nord-americans, els problemes financers ja eren evidents durant els últims anys de la presidència de Salinas. Però aquest no va actuar per salvar l'acord de lliure comerç amb Canadà i els Estats Units (dit Nafta o Alena), que va entrar en vigor l'1 de gener de 1994. Zedillo va recollir els fruits d'aquesta incompetència i del nerviosisme dels mercats, alterats per la persistència de la rebel·lió zapatista i les lluites entre les famílies del PRI. "Els *perfumados* han de apren-

dre a ser sensibles i hàbils. Aquesta crisi, com la sublevació de Chiapas, ha demostrat fins a quin punt Mèxic necessita reformes polítiques", va publicar el setmanari *Time*. Els *perfumados* són, per als mexicans, els executius formats a les universitat nord-americanes que mouen els fils de les finances.

Els problemes monetaris, encara no resoltos, s'han engolits milers de milions de pesos, dedicats a aturar la caiguda de la moneda, i han posat en evidència les febleses de l'economia mexicana, una de les més dinàmiques d'Amèrica Llatina, segons els defensors del neoliberalisme. L'exemple mexicà de creixement sostingut, que ha tingut molts imitadors al continent fins fa uns mesos, sembla que fa aigües pertot arreu.

Una nova humiliació. Zedillo va haver de donar la cara el 3 de gener, quan el pes ja havia perdut el 60% del seu valor i els principals títols de la Borsa es cotitzaven a uns nivells d'escàndol. El president va dictar un seguit de mesures per accontentar els inversors estrangers i el president nord-americà Bill Clinton, però que foren criticades per l'oposició i els sindicats.

El control de l'augment del salaris no ha convençut els treballadors, que han perdut poder adquisitiu aquests últims quinze anys, precisament en un període en què s'han fet grans fortunes gràcies a les privatitzacions i a l'increment del comerç amb els Estats Units. Les manifestacions de protesta han estat quasi quotidianes al districte federal i a les principals ciutats mexicanes.

I si el remei no ha agradat els afectats, encara menys el remeier que ha ajudat Zedillo. Aquest remeier es diu Bill Clinton, acusat per l'oposició i el sectors més nacionalistes del PRI d'immiscir-se en els afers de Mèxic per dominar-lo. Clinton, preocupat per una crisi mexicana que amenaçava de desestabilitzar l'economia dels Estats Units, va concedir a Zedillo un préstec de 20.000 milions de dòlars i va forçar la comunitat internacional perquè li'n prestés 30.800 milions més. Un grapat de diners que han hipotecat el futur de Mèxic, per més que hagi garantit el préstec amb el petroli.

Comandant Marcos?

EFE

La guerrilla de l'Exèrcit Zapatista d'Alliberament Nacional (EZLN) ha complicat força la tasca política d'Ernesto Zedillo. El desafiament dels insurgents de l'estat de Chiapas no ha permès de gaudir ni un sol moment de pau al substitut de Salinas de Gortari des que és al govern.

Carta pública del sots-comandant Marcos del 9 de febrer

“El preu pel cap dels zapatistes és l'única cosa que es manté en alça en l'estira-i-arronsa de l'especulació financera. El senyor Zedillo comença a pagar el préstec. El seu missatge és clar: o parles amb submissió i ageno-llat davant el govern suprem o t'anihilaré, amb l'aval dels meus aliats al Congrés. Ara va i s'inventa una prova que nosaltres no volem dialogar. Amb quin objectiu? El de pagar el préstec.

Algú li hauria d'explicar qui som els zapatistes. No sembla que mai hagi parlat amb persones dignes. És un inexpert a l'hora de tractar amb éssers humans; ell sap tractar amb xifres, plans macroeconòmics, mitjans mentiders i opositors submisos. Però no amb éssers humans. A veure si n'aprèn abans que tot s'hagi trencat.

(...) Ah! un aplaudiment per l'últimatum de Querétaro i “el cop espectacular” del 9 de febrer. Va ser perquè els grans ramaders i comerciants del sud-est saben que els seus exèrcits privats no tenen pantalons per a enfrontar-se als zapatistes i ara esperen que l'exèrcit federal els

faci la feina que abans feien ells: l'assassinat en massa. I que ho faci sense tanta premsa.

(...) Un aplaudiment al nou “èxit” de la policia governamental. He sentit dir que ja han descobert un altre Marcos i que és tampiquès. No està malament. El port és bonic. Recordo de quan hi vaig estar, treballant de retirador de borratxos

dels bordells de Ciudad Madero. Era l'època que La Quina feia amb l'economia regional allò que Salinas féu amb la Borsa de Valors: injectar-hi diners per amagar la pobresa. Me'n vaig anar perquè la humitat em fa venir son i el marisc me la treu.

Per cert, aquest darrer Marcos és, almenys, ben plantat? És que darrerament tots els Marcos que ensenyen són molt lletjots i m'arruïnen la correspondència femenina.

(...) Tinc 300 bales. Així que procuren portar més de 299 soldats i policies per a agafar-me. (Ja circula la llegenda que no fallo mai, volen provar-ho?) Que per què 299, si són 300 bales. És que la darrera de totes és per a un servidor. Resulta que un va acaronant coses com aquesta, i una bala sembla que fóra el consol únic d'un pit solitari.

(Extractes manllevats d'Internet. En la Biblioteca de Món d'EL TEMPS Online els lectors trobaran els darrers comunicats dels zapatistes i del Govern mexicà sobre la situació a Chiapas.)

“Hem estat humiliats de nou”, titulava algun diari, al·ludint la derrota, mai no superada pels mexicans, del 1848, quan els Estats Units van ocupar Texas, Arizona, Nou Mèxic i Califòrnia. Una pèrdua territorial que és una ferida en els mexicans, que es mouen entre l'admiració i l'odi envers el poderós veí del Nord.

L'ofensiva contra els zapatistes ha trencat el pacte amb el Partit d'Acció Nacional (PAN, dreta) i el Partit de la Revolució Democràtica (PRD, esquerra), signat el 17 de gener per reformar l'estat, i presentat com una prova de la voluntat reformista de Zedillo. El PRD, que encapçala Cuahtémoc Cárdenas, s'ha retirat del grup de treball conjunt, en protesta per la utilització de l'exèrcit a Chiapas.

Aquesta feblesa de Zedillo i la prepotència del PRI han estat castigats a Jalisco, el primer estat on hi ha hagut eleccions aquest 1995. A Jalisco, els electors no han oblidat que el governador anterior, del PRI, no va fer res per aclarir l'assassinat del cardenal de Guadalajara, Juan Jesús Posadas, el maig del 1993. La seva mort, a l'aeroport de la capital de l'estat, fou presentada com un error d'un grup de narcotraficants, que l'havien confós amb un cap d'una banda rival. Una versió que va fer riure més d'un. Els electors també han considerat

vergonyós que deixessin en llibertat els acusats de provocar un accident, el 1982, que matà 200 persones d'un suburbi, quan es rebentà una claveguera.

La victòria del candidat del PAN, Alberto Cárdenas, és un presagi del que pot passar al PRI, que governa Mèxic des del 1929, en les consultes d'enguany. El PAN, que es diferencia només del PRI per un catolicisme militant, ja governa en quatre estats, Baixa Califòrnia, Chihuahua i Guanajuato, i pot fer-ho en tres estats més abans de l'agost.

Però Zedillo es debat entre els desigs reformistes, que semblen sincers, i la seva incapacitat de dominar l'aparell del partit, encara replè de “dinosauris”. Els dinosauris, els membres de la direcció del PRI oposats als canvis polítics i al Nafta, eren darrere els assassinats de Luis Donald Colosio (maig de 1994) i de José Francisco Ruíz Massieu (setembre del mateix any). Colosio, candidat del PRI a les presidencials, i Massieu, secretari general del partit, defensaven el lliure comerç amb els Estats Units, la reforma política i la neteja del PRI dels elements més corruptes. Un programa massa atrevit per a uns dinosauris sospitosos d'enriquir-se amb les xarxes del narcotràfic i d'obstaculitzar tot canvi democràtic, per petit que sigui. **Antoni Castel**